

EFOP-3.4.3-16-2016-00014

Czeglédi András

Kafka filozófiája

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen
készült az Európai Unió támogatásával.

Projekt azonosító: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

2. TÉMA: FILOZÓFIA, TANÚSÍTÁS, LEHETETLENSÉG: KAFKA ÉS BUBER

2.1. lecke: a kontextus és a MONDAT.

A cél

Egyetlen Martin Buberre vonatkozó, tanúsító, tanúságtevő és egyben a direkt tanúsítás problematikusságára rávilágító **Kafka-mondat értelmezése** és körüljárása.

Saját személyes szál: Losonczy Péter. *Haszid történetek*, Buber konferencia.

Buber 1963 nyarán

Kafka 1922 telén

A tanúsítás szükségességének és lehetetlenségének problémája Káfkánál

- A tisztán **személyes** tanúsítás paradoxona. „Vallomás [Geständnis] és hazugság: ugyanaz a kettő. Hogy vallhassunk, hazudunk. Azt, amik vagyunk, nem bírjuk kifejezni, hiszen épp azok vagyunk; közölni csak azt lehet, amik nem vagyunk, tehát a hazugságot. Csak a kórusban lehet némi igazság.” (*Oktávfüzetek*)
- A tisztán **szakrális** tanúsítás paradoxona. „A Messiás akkor jön majd el, ha nem lesz többé szükség rá; egy nappal az érkezése után jön el; nem az utolsó napon jön, hanem az utolsó utánin.” (*Töredékek füzetekből és egyéb papírlapokról*)
- A tanúsítás „**kevert**” változatának paradoxona: *A törvény kapujában*.

A MONDAT

„Tegnap Buberrel is beszéltem, eleven és egyszerű és jelentékeny személyiség, látszólag semmi köze azokhoz a lagymatag dolgokhoz, amiket írt.”

Naplók, levelek

- A mondat levélrészlet státusza: egy Felice-levél. Keltezés: 1913. jan. 19.
- A Felice Bauer-viszony alapidilemmája: „élet” vagy „írás”. Szövegapály, szövegdagály. Oktató-orientáló, olykor kifejezetten leckéztető viszony.

A kérdések

- Vajon mit takar e különös, egyszerre elismerő, sőt szeretetteljes, ugyanakkor igen könyörtelen Kafka-mondat?
- Miért ez Kafka ítélete és tanúságtétele Buberről?
- Egyszeri, voltaképpen alkalmi ironikus oldalvágásról van szó, vagy inkább a Buberhez fűződő viszony általános gondolati foglalatáról, végső káfkai összegzésről, tanúságtételről?
- És hogy néz ki a tanúsítás a másik oldalról: mit jelentett Kafka, a Káfkával való kapcsolat Buber számára?

Buber Káfkáról: elismerés és vakfolt

- Buber mindig a legmélyebb reverenciával Káfkáról, a kor tanúsító alakját látta benne. De a káfkai tanúsítás **paradox jövővonatkozását** nem észleli Buber.
- Az **eljövendőre való emlékezés paradoxona** elviekben mindig magában hordozhat egyfajta megszabadító-emancipatorikus mozzanatot. **Vö. 1.1. lecke Losonczi Alpár:** „Ez

a filozófia még mindig létező *anamnetikus-platóni-spekulatív* dimenziója: emlékezni arra, amit *nem* tudunk, amit *nem* lehet tudni (...). És a jövőre utaló emlékezés azt jelenti, hogy a múlt lehetőségeire való emlékezés nyitottá teszi a jelent, így állítódik bele az emlékezés a jövő perspektívájába.”

- Kafkánál is van ilyen! W. Benjamin jó szemmel kiszúrja: *Mi az igazság Sancho Panza ügyében?*

Az eljövendőre emlékezés Kafkánál

- Ámde az eljövendőre emlékezés Kafkánál alaptónusában sötét. **Vö. 1.1. lecke J. Losey: Klein úr.**
- És általában is: ha egy paradoxonnak van feloldása Kafkánál, akkor az többnyire nyomasztó. „Két emberi főbűn van, melyből az összes többi levezethető: a türelmetlenség és a henyeség [Lässigkeit]. Türelmetlenségük okán űzték ki őket a Paradicsomból, henyeségük okán nem térnek vissza. De talán csak egyetlen főbűn van: a türelmetlenség. Türelmetlenségük miatt űzték ki őket, s a türelmetlenség miatt nem térnek vissza.” (*Oktávfüzetek*)

Kérdések:

1. Mit jelent a tanúsítás paradoxona Kafkánál? E paradoxon milyen rétegeit különböztethetjük meg?
2. Mit állít Kafka Buberéről?
3. Mi értendő az eljövendőre való emlékezésen, s miként néz ki a kafkai változata?